

Видавничі проекти на парламентську тематику: комунікативні ресурси

Юрій ГАНЖУРОВ,
доктор політичних наук

Діяльність Верховної Ради України доволі висвітлюється представницькими періодичними й книжковими виданнями, що становлять особливий вид комунікації. Її можна визначити як парламентську. Щоправда, в сучасних класифікаторах літератури за видами видань такий важливий для формування громадянської свідомості інформаційний корпус не має окремого книгознавчого поняття. І це природно. Адже публіцистичні публікації, а також окремі видання, що висвітлюють законодавчий процес, розкривають сутність роботи народних депутатів, популяризують світоглядні джерела теорії та практики парламентаризму, різнопланові і за формою, і за змістом, тож систематизувати їх складно.

Спроба представити такі роботи за ustalеним принципом «Літопису журнальних статей» актуалізує проблему конкретизації публікацій на парламентську тематику [1]. Інформаційні служби апарату Верховної Ради України здійснюють відповідний моніторинг, який, на нашу думку, може бути вдосконалений за рахунок розширення переліку ознак поділу парламентської преси: публікації за авторським складом, за хронологією, за тематикою, за жанрами. Це дасть змогу збільшити пошуковий індекс статей, що розкривають діяльність Верховної Ради України. Природно: основний формат сутності роботи парламентаріїв – законодавчий процес. Його висвітлення відбувається у **двох послідовних функціях.**

Перша функція полягає у наданні публічності законотворчому сумлінню, зокрема й за допомогою друкованого слова. Йдеться про реалізацію такого видавничого проекту, як випуск стенографічних звітів пленарних засідань Верховної Ради України. Адже «думки, виголошені з парламентської трибуни, набудуть осмислення відповідно до одвічних законів розвитку суспільства, коли події розглядатимуться з відстані майбутнього. Саме тоді набувають вагомості факти, які згодом оцінюють, вилучають, коментують, і вони набирають ознак виважених та багато в чому неупереджених висновків» [2]. Для реалізації таких задумів важливо вирішити низку організаційно-композиційних питань. З огляду на те, що фактичний матеріал як основа стенографічного звіту об'єктивно втрачає злободенність через певний час, він має бути актуалізований за допомогою прийомів джерелознавчої критики. По-перше, йдеться про контамінацію фактів. Інакше кажучи, читач має знати історію те-

ми, що передувала та зумовлювала предмет дискусій, які події становили зміст парламентського дискурсу. По-друге, має бути розтлумачений конфлікт інтерпретацій в інформаційному просторі тогочасних подій у парламентській залі. Це доцільно зробити у форматі науково-допоміжного матеріалу: коментарів і приміток. Безперечно, події віддзеркалення законотворчого сумління часто-густо перетворюються на сюжети довільного тлумачення за межами власне парламентської комунікації. Поверхові, часто зрешисировані коментарі депутатських буднів посідають помітне місце в ЗМК. Однак збільшення питомої ваги таких публікацій в інформаційному просторі часто-густо нестачу первинної інформації, що формується в стінах парламенту. Важливим носієм первинних даних є парламентські слухання. Вони класифікуються як особлива форма пленарних засідань, що має свою періодичність [4]. Аналіз композиції видань парламентських слухань свідчить про доволі ефективний ресурс релевантної інформації: стенограма пленарного засідання актуалізується аналітичними матеріалами, підготовленими переважно структурами виконавчої влади, а провідні пропозиції конкретизуються у відповідній постанові Верховної Ради України, яку приймають за результатами парламентських слухань. Варто також звернути увагу на інформаційний супровід законопроектної роботи профільних комітетів Верховної Ради України. Інформаційне забезпечення може відбуватися за умови реалізації таких пропозицій:

– право профільних комітетів публікувати в ЗМК до внесення на розгляд Верховної Ради України у першому читанні проекти законів,

що належать до їхньої компетенції, звертатися до наукових установ і організацій, громадян та їх об'єднань з пропозицією висловити свою думку щодо цих законопроектів; укладати в межах виділених комітетом коштів угоди з науковими установами, навчальними закладами та спеціалістами на науково-інформаційний пошук, розробку, доопрацювання й експертизу законопроектів;

– регламентація проведення у профільних комітетах Верховної Ради України парламентських слухань як форми залучення представників громадськості до вияву суспільної позиції щодо прийняття нових законодавчих актів чи внесення змін і доповнень до чинної нормативно-правової бази;

– обов'язки відповідних комітетів парламенту стосовно узагальнення зауважень і пропозицій, що надійшли під час обговорення законопроектів за участю громадськості, та залучення їх авторів до процесу документування й поширення засобами політичної комунікації висновків і рекомендацій, що мають стати невід'ємною складовою звіту профільного комітету відповідно до плану законопроектних робіт [5]. Проте обраний принцип класифікації елементів комунікативного ресурсу парламентських комітетів у контексті стратифікації учасників цього діалогу з боку громадськості не дає відповіді на наявність критеріїв оцінки його ефективності. Зрозумілою і, природно, корисною для всіх суб'єктів парламентсько-громадської співдружності є практика залучення до законодавчого процесу фахівців. У принципі інший формат у системі комунікації законодавчих ініціатив може існувати в площині дискусій і теоретичних

новації. Для організації результативних публікацій важливо врахувати низку обставин:

– по-перше, в основу пропаганди правових знань на широкий загал можуть бути покладені переважно усталені та соціально важливі закони, які не коригуються нормативно-підзаконними актами поширеним в Україні способом «міністерського права»;

– по-друге, динаміка законопроектних робіт, яка часто здійснюється на альтернативній основі, не дає можливості сформулювати константу видавничих програм у галузі ініціативного законотворення;

– по-третє, апаратна специфіка проходження законопроектів у парламенті передбачає відповідний рівень компетентності, що має бути захищений від популістських інтервенцій.

Реалізація видавничих проектів з метою висвітлення власне процесу законотворчої роботи має логічну перспективу на рівні **другої функції**, що полягає у підготовці видавничих програм з випуску у світ нормативно-правових актів. Передовсім ідеться про видання законів України видавництвами різних форм власності. Комерціалізація форм видавничих проектів актуалізує проблему професійної відповідальності суб'єктів видавничого процесу. Вочевидь зободенню залишається потреба в забезпеченні автентичності викладу законів та інших нормативно-правових актів України, розуміння регламентних процедур законодавчого процесу [7].

Участь парламенту в поширенні правової інформації залишається традиційною проблемою для більшості європейських законодавчих інституцій саме через комунікативні паркани процесу доведення до громадськості змісту нормативно-правових актів. Це питання залишається актуальним у контексті формування тематики роботи Європейського центру парламентських досліджень та документації. У зв'язку з цим злободенними вбачаються питання, що їх свого часу порушували австрійські парламентарії: «Наскільки треба зважати на громадську думку щодо того чи іншого питання? Прості люди дуже часто не можуть зрозуміти ці закони... вони, як правило, є досить технічними, спеціалізованими, складними. Тому громадськості потребує тлумачення, інтерпретації і викладення цієї інформації у простішій формі. В парламенті ми зараз обговорюємо питання, чи має бути функцією парламенту інформування громадськості про закони, що приймаються, і про можливі наслідки прийняття цих законів» [6].

Отже, актуальність проблем роз'яснення змісту правової комунікації залишається поширеним явищем у парламентській комунікації. В системі законодавчої техніки, яка передбачає систематизацію зако-

нодавства, доцільно визначити ті складові її матеріалізації, які дадуть визначальні критерії пошуку прийнятної моделі популяризації законодавчого інформаційного ресурсу. Якщо методи інкорпорації та кодифікації перебувають у форматі суто процесу законотворення, то принцип консолідації, котрий передбачає об'єднання в єдиний композиційно завершений текст декількох актів, які регламентують діяльність в одній сфері суспільних відносин, відкриває шлях до популяризації правових знань засобами друку.

Проте відкритим залишається питання про комунікативні канали поширення такої інформації. В нинішньому мас-медійному просторі програми юридичних консультацій широких верств населення залишаються поодиноким явищем. Загалом процес тлумачення в контексті поширення правових знань варто розглядати виключно як категорію комунікативну, на відміну від поняття тлумачення як складової юридичної практики. Тобто ідеться про процес коментування нормативно-правових актів. Це поняття дає можливість розширити коло його учасників від суб'єктів права законодавчої ініціативи до прихильників різних наукових шкіл, правознавців-практиків. Нині масив видань законодавчих актів досить представницький. Щоправда, рухливий стан законодавчої бази часто випереджає видавничі програми у цьому напрямі. До того ж розраховані такі книжки переважно не на масового читача і через це істотно не впливають на підвищення рівня правової культури громадян. Помітну перевагу в поширенні інформації мають ЗМК, зокрема друковані періодичні видання. Роль сучасної преси у формуванні правових знань є вельми специфічною і полягає у пропаганді тих правових сюжетів, які кореспондуються з інтересами засновників видань чи тих політичних сил, ділових груп, що за ними стоять. Така вибірковість неминує створює інформаційні прогалини в масиві тематичних публікацій. Проте ця тенденція не є визначальною в пошуку вразливих із точки зору ефективності поширення правових знань зон політичної комунікації. Основна проблема, на наш погляд, полягає у відсутності інструментарію популяризації змісту нормативно-правових актів. Водночас не береться до уваги готовність громадян до їх сприйняття. Тож постає потреба пошуку комунікативних механізмів популяризації правової інформації. Усвідомлення необхідності такого пошуку певною мірою ускладнюється усталеним отождненням практики коментування правової інформації за допомогою споріднених законодавчих актів і поширення їх засобами друку чи в інший спосіб із системою комунікативного спрощення викладу змісту законодав-

чих документів. Отже, ідеться про розмежування коментарів чинних нормативно-правових документів та методики популяризації значених інформаційних масивів. Тут доцільно застосувати той самий міждисциплінарний підхід у моделюванні політичної комунікації у напрямі популяризації правових знань.

Для реалізації такого завдання важливими є видавничі проекти, спрямовані передусім на розтлумачення правової термінології. Підготовка відповідних довідників термінів галузевого законодавства не тільки поліпшує упорядкування окремих терміносистем, а й сприяє підвищенню рівня правової культури громадян. Водночас варто зважити, що багатозначність законодавчих термінів часто віддзеркалює політичні мотивації учасників процесу законотворення [3].

У нинішніх умовах наближення українського законодавства до європейської практики вочевидь набуває актуальності популяризація такого досвіду у форматі видавничих проектів. Отже, поширення в інформаційному просторі видань парламентської тематики є важливою складовою розвитку України як сучасної європейської держави.

Джерела

1. Бубнова Т., Кузьміна Н., Пугач І. Державний бібліографічний покажчик «Літопис журнальних статей» // Вісник книжкової палати. – 2010. – № 5. – С. 19–23.
2. Верховна Рада України п'ятого скликання. Перша сесія. 25 травня. – 4 серпня 2006 року. Стенографічний звіт. – Т. 1. – К., 2007. – С. 1–2.
3. Вільчинська І. Ю. Теоретичні аспекти дослідження політичної мотивації: когнітивна відповідальність // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2009. – № 2. – С. 110–113.
4. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 16–17. – С. 533.
5. Лаврінчук І. Форми взаємодії комітетів парламенту України з громадськістю // Матеріали «круглого столу» «Розширення доступу громадян до законотворчого процесу». – К., 2006. – С. 33–38.
6. Незалежні парламентські дослідження: Матеріали семінару Європейського центру парламентських досліджень та документації (Київ, 25–26 травня 2000 р.). – К.: Інформ. управління апарату Верховної Ради України, 2000. – С. 267–268.
7. Свірський Б. Ш. Місце Регламенту Верховної ради України в системі нормативно-правових актів // Держава і право. – 2009. – Вип. 45. – С. 188–194.